

Олена МОСТЕЦЬКА,

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти

Науковий керівник: Зоряна УДИЧ,

кандидат педагогічних наук, доцент

Тернопільський національний педагогічний університет

імені Володимира Гнатюка (м. Тернопіль)

ПРОБЛЕМИ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ПЕДАГОГІВ ЗА НАПРЯМОМ: ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА

Підвищення кваліфікації є обов'язковим елементом професійного розвитку педагогічних працівників, який спрямований на оновлення, розширення та поглиблення знань, умінь та навичок відповідно до вимог сучасної освіти. Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 800, підвищення кваліфікації педагогічних працівників є системним процесом, що забезпечує відповідність професійної підготовки педагогів вимогам державних освітніх стандартів, зокрема у контексті інклюзивної освіти [1].

Сучасні педагогічні працівники мають доступ до різних форм підвищення кваліфікації, які враховують їхні індивідуальні потреби та професійні вимоги. Серед основних форм можна виділити:

- курси онлайн – це один з найпопулярніших та доступних способів підвищення кваліфікації. Серед популярних платформ для проходження курсів є: Prometheus [2]; EdEra [3], Coursera [4] та Udemu [5];
- вебінари та лекторії – короткострокові навчальні заходи, що охоплюють актуальні теми. Вони є доступними онлайн, що дозволяє педагогам навчатися без необхідності виїзду з дому чи закладу освіти;
- тренінги – інтенсивні практичні заняття, що дають змогу отримати навички через симуляції та реальні приклади. Тренінги часто проводяться у співпраці з науково-педагогічними закладами та інститутами післядипломної педагогічної освіти;
- самоосвіта – індивідуальне вивчення матеріалів, книг, наукових статей або відеоуроків. Це форма підвищення кваліфікації, яка дозволяє педагогам розвивати свої навички в зручному для них темпі та на основі власних професійних інтересів.

Підвищення кваліфікації для педагогів надається різними організаціями та установами:

1. Науково-педагогічні заклади – університети та академії, що пропонують курси та семінари для педагогів. Наприклад, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка має свій центр підвищення кваліфікації, де пропонуються курси за різними напрямками, зокрема з інклюзивної освіти [6].
2. Центри підвищення кваліфікації – спеціалізовані установи, що надають послуги з професійного розвитку педагогів. Вони проводять курси, тренінги та вебінари.
3. Громадські організації – надають можливість для участі у тренінгах, лекціях, семінарах, зокрема у сфері інклюзивної освіти. Деякі з них зосереджуються на навчанні педагогів для роботи з дітьми з особливими освітніми потребами.
4. Інститути післядипломної педагогічної освіти – спеціалізовані установи, що відповідають за підвищення кваліфікації педагогів і проводять навчальні заходи відповідно до сучасних освітніх стандартів [7].
5. Інклюзивно-ресурсні центри (ІРЦ) – установи, що забезпечують підтримку педагогів у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами. Вони надають консультації, проводять семінари та тренінги з питань інклюзивної освіти [8].

Стажування у закордонних закладах освіти – важлива форма підвищення кваліфікації, яка дає педагогам змогу ознайомитися з передовим досвідом у сфері інклюзивної освіти. Однак, в умовах воєнного стану в Україні, чоловіки призовного віку стикаються з труднощами виїзду за кордон, що обмежує можливості стажування за межами країни.

Закордонне стажування педагогів за напрямом інклюзивної освіти є важливою складовою професійного розвитку, яка дозволяє перейняти передовий досвід інших країн у створенні інклюзивного освітнього середовища, впровадженні інноваційних методик та підходів у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами.

Основні можливості закордонного стажування для педагогів:

1. *Участь у міжнародних програмах:* наприклад, програми від Erasmus+, Fulbright, British Council пропонують короткострокові або довгострокові стажування, де педагоги можуть навчатися сучасним інклюзивним технологіям. Erasmus+ – це Європейська програма мобільності для педагогів, яка надає можливість участі у стажуваннях у різних країнах Європи, ознайомлення з передовими освітніми методиками, включаючи інклюзивну освіту [9]. Fulbright – це американська програма обміну, що пропонує дослідницькі й освітні проекти, де вчителі можуть вивчати досвід впровадження інклюзивної освіти в США [10].
2. *Стажування на базі спеціалізованих закладів освіти.* Важливим аспектом закордонного стажування є відвідування шкіл, університетів та інституцій, які займаються інклюзивною освітою. Такі установи пропонують програми професійного розвитку, тренінги, майстер-класи для іноземних педагогів. Наприклад: центри інклюзивної освіти у Фінляндії [11], школи в Німеччині та Швеції [12].
3. *Участь у міжнародних конференціях та семінарах.* Міжнародні конференції на тему інклюзивної освіти, такі як “Inclusive Education and Society” або заходи під егідою UNESCO, пропонують педагогам не тільки знання, але й можливість стажування після конференцій або семінарів. Учасники можуть дізнатися про сучасні досягнення та виклики в інклюзивній освіті, налагодити міжнародні зв'язки з колегами.
4. *Інституційна підтримка.* Деякі міжнародні організації, такі як UNICEF [13] або Save the Children [4], пропонують програми стажувань і навчання для педагогів, спрямовані на підвищення їхньої кваліфікації у сфері інклюзії та прав дитини на освіту.

Виклики закордонного стажування для українських педагогів в умовах війни:

1. *Обмеження виїзду чоловіків.* З початком війни в Україні, чоловіки призовного віку обмежені у виїзді за кордон, що створює додаткові труднощі для їх участі у закордонних стажуваннях. У такій ситуації важливими стають альтернативні варіанти, такі як:

2. *Віртуальне стажування.* Багато закордонних університетів та інституцій адаптували свої програми під формат дистанційного навчання та стажування. Це дозволяє українським педагогам отримувати знання та досвід без необхідності фізичної присутності за кордоном.
3. *Гібридні програми.* Деякі освітні організації пропонують поєднання онлайн-навчання з короткими виїздами для стажування, що може полегшити отримання знань у міжнародному контексті для українських чоловіків.
4. *Фінансові труднощі.* У зв'язку з війною, педагоги можуть стикатися з фінансовими обмеженнями щодо участі в закордонних стажуваннях. Хоча деякі програми пропонують стипендії або гранти, витрати на проживання та переліт можуть залишатися високими. Це знову підкреслює важливість доступних дистанційних програм та фінансової підтримки.

Закордонне стажування є надзвичайно корисним для педагогів, які прагнуть розширити свої знання у сфері інклюзивної освіти та запровадити нові методики у своїй практиці. Однак у зв'язку з воєнним станом в Україні, педагогам доводиться стикатися з певними перешкодами, зокрема щодо виїзду чоловіків за кордон та фінансовими труднощами. У таких умовах альтернативні варіанти, такі як віртуальне стажування або онлайн-курси, набувають все більшого значення.

Отже, підвищення кваліфікації педагогів за напрямом інклюзивної освіти є актуальним та необхідним процесом, що забезпечує розвиток інклюзивного освітнього середовища в Україні. Однак виклики, такі як обмежені можливості закордонного стажування через воєнний стан, потребують особливої уваги та пошуку альтернативних форм професійного розвитку для педагогів.

Список використаних джерел:

1. Про затвердження Порядку підвищення кваліфікації педагогічних працівників: Постанова Кабінету Міністрів України від 21.08.2019 р. № 800. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення: 24.09.2024).

2. Prometheus – Українська платформа масових відкритих онлайн-курсів. Офіційний сайт. URL: <https://prometheus.org.ua> (дата звернення: 30.09.2024).
3. EdEra – Освітня платформа для підвищення кваліфікації вчителів. Офіційний сайт. URL: <https://www.ed-era.com> (дата звернення: 30.09.2024).
4. Coursera – Міжнародна платформа для онлайн-навчання. Офіційний сайт. URL: <https://www.coursera.org> (дата звернення: 30.09.2024).
5. UdeMy – Освітня платформа для професійного розвитку. Офіційний сайт. URL: <https://www.udemy.com> (дата звернення: 30.09.2024).
6. Тернопільський національний педагогічний університет ім. В. Гнатюка. Центр підвищення кваліфікації. Офіційний сайт. URL: <http://tnpu.edu.ua> (дата звернення: 24.09.2024).
7. Інститут післядипломної педагогічної освіти. Офіційний сайт. URL: <http://ippo.kubg.edu.ua> (дата звернення: 24.09.2024).
8. Інтегровано-ресурсний центр – Мережа інтегровано-ресурсних центрів України. Офіційний сайт. URL: <https://ircenter.gov.ua> (дата звернення: 24.09.2024).
9. Програма Erasmus+. Європейська комісія – освіта, молодь, спорт і культура. Офіційний сайт. URL: <https://erasmus-plus.ec.europa.eu> (дата звернення: 25.09.2024).
10. Програма Fulbright. Fulbright Ukraine. Офіційний сайт. URL: <https://www.fulbright.org.ua> (дата звернення: 25.09.2024).
11. Інтегрована освіта у Фінляндії: досвід та практики. Міністерство освіти Фінляндії. URL: <https://minedu.fi/en/inclusive-education> (дата звернення: 30.09.2024).
12. Шведська національна агенція з освіти (Skolverket). Офіційний сайт. URL: <https://www.skolverket.se> (дата звернення: 30.09.2024).
13. UNICEF – Інтегрована освіта. Офіційний сайт. URL: <https://www.unicef.org/education/inclusive-education> (дата звернення: 01.10.2024).
14. Save the Children – Підтримка інтегрованої освіти. Офіційний сайт. URL: <https://www.savethechildren.org> (дата звернення: 01.10.2024).